

AVIATSIYA TALABALARINING KASBIY MULOQOTINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH

Ergashaliyeva Dilshoda Baxromjon Qizi

Mustaqil Tadqiqotchi

Annotatsiya. Ushbu tezisda aviatsiya talabalarining kasbiy muloqotini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish masalasi ko'rib chiqiladi. Raqamli vositalarning talaba uchun qo'shimcha mashq muhiti yaratishi, individual topshiriqlarni tashkil etishi va o'quv jarayonida tezkor fikr-mulohaza olish imkonini berishi tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli vositalardan foydalanishda o'qituvchi rahbarligi va aniq metodik maqsadning zarurligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, Aviation English, aviatsiya talabalari, kasbiy muloqot, interaktiv ta'lim, mustaqil ta'lim, raqamli vositalar.

Abstract. The thesis examines the use of digital learning tools to develop the professional communication skills of aviation students. It analyzes how digital tools can provide additional practice opportunities, support individualized tasks, and enable rapid feedback during the learning process. The importance of teacher guidance and a clearly defined methodological purpose when using digital tools is also substantiated.

Keywords: digital learning, Aviation English, aviation students, professional communication, interactive learning, independent learning, digital tools.

Аннотация. В тезисе рассматривается использование цифровых образовательных средств для развития профессиональной коммуникации студентов авиационных специальностей. Анализируются возможности цифровых инструментов в создании дополнительной среды для практики, организации индивидуальных заданий и получения оперативной обратной связи в учебном процессе. Обосновывается также необходимость руководства преподавателя и четко определенной методической цели при использовании цифровых средств.

Ключевые слова: цифровое обучение, Aviation English, студенты авиационных специальностей, профессиональная коммуникация, интерактивное обучение, самостоятельное обучение, цифровые средства.

Asosiy qism

Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonida kengayib borishi chet tilini o'qitishning mazmuni va shakliga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Aviatsiya ta'limida bu imkoniyat muhim, chunki kasbiy ingliz tilini o'zlashtirish faqat auditoriya mashg'ulotlari bilan cheklanmasligi kerak. Talaba darsdan tashqari vaqtda ham terminlarni takrorlashi, audio materiallarni tinglashi, kasbiy dialoglarni mashq qilishi va o'z faoliyatini nazorat qilishi uchun imkoniyatga ega bo'lishi zarur.

Raqamli vositalarning asosiy afzalliklaridan biri — qo‘shimcha mashq imkoniyati. Raqamli muhitda talaba ayrim topshiriqlarni o‘z ehtiyojiga qarab qayta bajarishi mumkin. Bu ayniqsa og‘zaki muloqot, talaffuz va kasbiy terminologiyani mustahkamlashda foydalidir.

Polakova va Klimovaning tadqiqotida universitet talabalarining chet tilini o‘rganishida chatbotdan qo‘shimcha vosita sifatida foydalanish o‘rganilgan. Bir oy davom etgan pilot tadqiqotda 58 nafar talaba qatnashgan. Mualliflar ishtirokchilarning til ko‘nikmalari va bunday vositadan foydalanishga munosabatida ijobiy natijalar kuzatilganini bildiradi.¹

Wang va hammualliflarning meta-tahlilida chatbotlardan foydalanish til o‘rganish natijalariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkinligi ko‘rsatilgan. Tadqiqotda 28 ta empirik ishning 70 ta effect size ko‘rsatkichi tahlil qilingan. Natijalar bilan birga ta‘lim darajasi, til darajasi, interfeys dizayni va o‘zaro ta‘sir imkoniyati kabi omillarning ham ahamiyati qayd etilgan.²

2025-yilda chop etilgan sistematik sharhda 2020–2024-yillarda o‘tkazilgan 30 ta empirik tadqiqot umumlashtirilgan. Unda AI asosidagi chatbotlar ayniqsa speaking va writing ko‘nikmalarida foydali natijalar berishi, real vaqt rejimidagi fikr-mulohaza va takroriy mashq imkoniyati muhim omil bo‘lishi qayd etilgan. Shu bilan birga, chatbotlarni insoniy muloqotning to‘liq o‘rnini bosuvchi vosita sifatida ko‘rmaslik zarurligi ta‘kidlangan.

Ushbu natijalar aviatsiya ta‘limi uchun muhim bir xulosaga olib keladi: raqamli vositani shunchaki darsga qo‘shishning o‘zi yetarli emas. Uning vazifasi oldindan belgilanib, o‘quv maqsadiga moslashtirilishi kerak.

Aviation English mashg‘ulotida raqamli vosita yordamida quyidagi ketma-ketlikni tashkil qilish mumkin: terminologik tayyorgarlik → audio yoki video material bilan ishlash → mustaqil nutqiy mashq → fikr-mulohaza → qayta bajarish. Bunday jarayon raqamli vositani alohida texnologik yangilik sifatida emas, balki mavjud metodikaning tarkibiy qismi sifatida qo‘llash imkonini beradi.

Raqamli vositalarning cheklovlarini ham hisobga olish kerak. Avtomatik berilgan javob har doim ham kasbiy vaziyatning barcha jihatlarini to‘g‘ri hisobga olmasligi mumkin. Shuning uchun o‘qituvchi tomonidan nazorat, tahlil va zarur hollarda tuzatish ishlari saqlanib qolishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta‘lim vositalaridan maqsadli foydalanish aviatsiya talabalarining kasbiy muloqotini rivojlantirish uchun qo‘shimcha imkoniyat yaratadi. Ularning asosiy afzalligi talabaning mustaqil ishlashi, kommunikativ vaziyatlarni takroran mashq qilishi va tezkor fikr-mulohaza olishi bilan bog‘liq.

¹ Polakova, P., & Klimova, B. (2024). Implementation of AI-driven technology into education – a pilot study on the use of chatbots in foreign language learning. Cogent Education, 11(1), 2355385. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2355385>

² Wang, F., Cheung, A. C. K., Neitzel, A. J., & Chai, C. S. (2025). Does chatting with chatbots improve language learning performance? A meta-analysis of chatbot-assisted language learning. Review of Educational Research, 95(4), 623–660. <https://doi.org/10.3102/00346543241255621>

Foydalanilgan adabiyotlar

Polakova, P., & Klimova, B. (2024). Implementation of AI-driven technology into education – a pilot study on the use of chatbots in foreign language learning. *Cogent Education*, 11(1), 2355385. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2355385>

Wang, F., Cheung, A. C. K., Neitzel, A. J., & Chai, C. S. (2025). Does chatting with chatbots improve language learning performance? A meta-analysis of chatbot-assisted language learning. *Review of Educational Research*, 95(4), 623–660. <https://doi.org/10.3102/00346543241255621>

Wiboolyasarin, W., Wiboolyasarin, K., Tiranant, P., Jinowat, N., & Boonyakitanont, P. (2025). AI-driven chatbots in second language education: A systematic review of their efficacy and pedagogical implications. *Ampersand*, 14, 100224. <https://doi.org/10.1016/j.amper.2025.100224>